

Σενάριο Τοπικής Ιστορίας - Τρίκαλα

Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την τοπική ιστορία των Τρικάλων, που εστιάζει στη μετάβαση της πόλης από την αγροτική παραγωγή στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών και την αλλαγή χρήσης ιστορικών κτιρίων.

A *Αγαθοκλής Αζέλης*
Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φιλολόγων Τρικάλων

Ταυτότητα Προγράμματος

«Τρίκαλα: μια πόλη σε μετάβαση: από την αγροτική παραγωγή στην παροχή τουριστικών υπηρεσιών κι από τον Μύλο Ματσόπουλου στον Μύλο των Ξωτικών»

Τοπική Ιστορία

Μελέτη της ιστορικής εξέλιξης των Τρικάλων

Οικονομική Μετάβαση

Από την αγροτική παραγωγή στον τουρισμό

Αλλαγή Χρήσης

Η μετατροπή του Μύλου Ματσόπουλου σε Μύλο των Ξωτικών

Επίπεδο/Βαθμίδα και Γνωστικό αντικείμενο

Εκπαιδευτική βαθμίδα

Γυμνάσιο

Επίπεδο

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε μαθητές Γυμνασίου, προσαρμοσμένο στις ανάγκες και δυνατότητες αυτής της ηλικιακής ομάδας.

Γνωστικό αντικείμενο

Ιστορία

Διαθεματική προσέγγιση

Παρότι το κύριο γνωστικό αντικείμενο είναι η Ιστορία, το πρόγραμμα ενσωματώνει στοιχεία από άλλα μαθήματα όπως Γεωγραφία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή.

Τάξη

Όλες οι τάξεις Γυμνασίου

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα έχει σχεδιαστεί ώστε να μπορεί να εφαρμοστεί σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου, με κατάλληλες προσαρμογές στο επίπεδο δυσκολίας και το βάθος ανάλυσης.

Η επιλογή να απευθύνεται το πρόγραμμα σε όλες τις τάξεις του Γυμνασίου επιτρέπει την ευρύτερη αξιοποίησή του από τους εκπαιδευτικούς και δίνει τη δυνατότητα για διαφορετικές προσεγγίσεις ανάλογα με την ηλικία και το γνωστικό επίπεδο των μαθητών.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επιλέξουν συγκεκριμένες πτυχές του προγράμματος που ταιριάζουν καλύτερα στην ύλη και τους στόχους κάθε τάξης.

Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

Στόχος 1

Μηδενική φτώχεια

- Κατανόηση της οικονομικής μετάβασης
- Επιπτώσεις στην τοπική οικονομία
- Ευκαιρίες απασχόλησης

Στόχος 4

Ποιοτική Εκπαίδευση

- Βιωματική μάθηση
- Σύνδεση με την τοπική ιστορία
- Ανάπτυξη κριτικής σκέψης

Στόχος 11

Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες

- Αξιοποίηση ιστορικών κτιρίων
- Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη
- Διατήρηση πολιτιστικής κληρονομιάς

Πρόγραμμα Σπουδών

Διασύνδεση με τα Προγράμματα Σπουδών της Ιστορίας του 2023 για το Γυμνάσιο

Για τη Διδακτική Πλαισίωση και το Σχεδιασμό της δράσης στο Γυμνάσιο επισημαίνονται:

Σύνδεση με το ΓΣ

Το πρόγραμμα ευθυγραμμίζεται με τις κατευθύνσεις του Προγράμματος Σπουδών Ιστορίας 2023

Διδακτική προσέγγιση

Εφαρμογή σύγχρονων διδακτικών μεθόδων με έμφαση στη βιωματική μάθηση

Εκπαιδευτικοί στόχοι

Καλλιέργεια ιστορικής συνείδησης και κριτικής σκέψης μέσω της τοπικής ιστορίας

Σύνδεση με την Τοπική Ιστορία

Επίσης, προτείνεται και ενθαρρύνεται η σύνδεση του μαθήματος της Ιστορίας με την τοπική ιστορία, είτε μέσω σχολικών δραστηριοτήτων (πολιτιστικών προγραμμάτων, ευρωπαϊκών προγραμμάτων κ.λπ.) είτε μέσω εργασιών, τύπου πρότζεκτ, που θα οργανώσει ο/η εκπαιδευτικός σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Σε αυτό το πλαίσιο μπορούν να αξιοποιηθούν οι επισκέψεις σε αρχαιολογικούς τόπους, σε μουσειακές συλλογές των τοπικών μουσείων, καθώς και τα εκπαιδευτικά προγράμματα των μουσείων. Είναι σημαντικό να κατανοήσουν οι μαθητές/-τριες τη σύνδεση της πολιτιστικής κληρονομιάς της ιδιαίτερης πατρίδας τους με την εθνική, την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια ιστορία. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται καλύτερα και ο γενικός στόχος για την καλλιέργεια της ιστορικής συνείδησης και της κριτικής σκέψης σε συνδυασμό με τη νηφάλια ανάπτυξη της εθνικής συνείδησης και της εθνικής αυτογνωσίας. Η εθνική αυτογνωσία θα επιτρέψει αφενός την υγιή συνομιλία με την εθνική συνείδηση άλλων λαών και αφετέρου την καλλιέργεια αξιών όπως ο σεβασμός, η αλληλεγγύη, η ισότητα, η υπευθυνότητα, η ελευθερία και η αναίρεση στερεοτυπικών αντιλήψεων.

Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος της Ιστορίας των Α', Β' και Γ' τάξεων Γυμνασίου. (ΥΑ 4341/Δ2 ΦΕΚ τ.Β 217, 19 Ιανουαρίου 2023)

Σχολικές δραστηριότητες

Πολιτιστικά και ευρωπαϊκά προγράμματα με επίκεντρο την ιστορία των Τρικάλων

Εργασίες τύπου πρότζεκτ

Έρευνα για τη μετάβαση από τον Μύλο Ματσόπουλου στον Μύλο των Ξωτικών

Επισκέψεις και εκπαιδευτικά προγράμματα

Αξιοποίηση των τοπικών μουσείων και ιστορικών χώρων των Τρικάλων

Σύντομη Περιγραφή του Προγράμματος

Το Πρόγραμμα αποσκοπεί κυρίως στην κριτική και ιστορική μελέτη του άμεσου περιβάλλοντος των μαθητών/τριών. Έχει αφετηρία τη μαθητική εμπειρία και δομείται με βάση βιωματικές δραστηριότητες για να μελετήσουν την τοπική ιστορία και να τη συσχετίζουν με το ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο. Επίσης, μπορεί να αναδείξει τη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, και της αειφόρου ανάπτυξης σε συσχέτιση με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης.

Πρόγραμμα Σπουδών

Σύνδεση με τα Προγράμματα Σπουδών του 2023: Ιστορία, Γεωγραφία, Μελέτη Περιβάλλοντος, Εργαστήρια Δεξιοτήτων.

Ιστορία

Σύνδεση με το μάθημα της Ιστορίας για την κατανόηση της τοπικής ιστορίας και των μνημείων.

Γεωγραφία

Μελέτη του τοπικού περιβάλλοντος και της σχέσης του με την ευρύτερη περιοχή.

Μελέτη Περιβάλλοντος

Διερεύνηση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της περιοχής.

Εργαστήρια Δεξιοτήτων

Ανάπτυξη δεξιοτήτων έρευνας, συνεργασίας και κριτικής σκέψης.

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

- 1 Να ερευνήσουν ώστε να εντοπίσουν, να γνωρίσουν και να καταγράψουν οι μαθητές τα σημαντικότερα ιστορικά μνημεία της περιοχής του σχολείου τους όλων των ιστορικών περιόδων.
- 2 Να συγκρίνουν την ιστορική τους σημασία και να είναι σε θέση να προβούν σε ιεράρχηση με κριτήριο το ειδικό τους βάρος.
- 3 Να μπορέσουν να ορίσουν κριτήρια επιλογής ώστε να καταλήξουν στην επιλογή.
- 4 Να συγκροτήσουν ομάδες, να μοιράσουν ρόλους και καθήκοντα και να εργαστούν ομαδικά και στο τέλος σε ολομέλεια.

Ενεργός Συμμετοχή και Παραγωγή Γνώσης

Ενεργός Συμμετοχή

Να συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία.

Οι μαθητές γίνονται οι ίδιοι ερευνητές και δημιουργοί της γνώσης, αναπτύσσοντας δεξιότητες κριτικής σκέψης και συνεργασίας.

Παραγωγή Ιστορικής Γνώσης

Να παράγουν οι ίδιοι ιστορική γνώση και δημοσιοποιήσιμο υλικό.

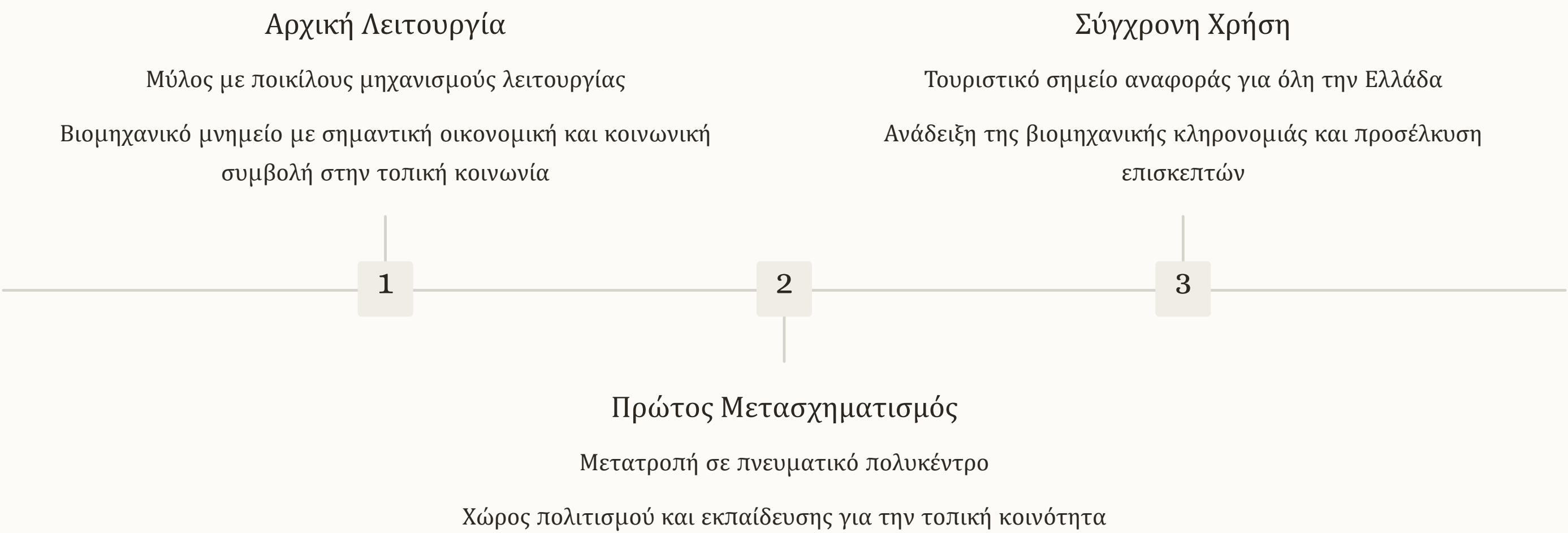
Μέσα από την έρευνα και τη δημιουργία, οι μαθητές αποκτούν βαθύτερη κατανόηση της τοπικής ιστορίας.

Διερεύνηση Πηγών

Να διερευνούν πηγές, να επιλέγουν χρήσιμες πληροφορίες, να αναλύουν και να συνθέτουν κείμενα.

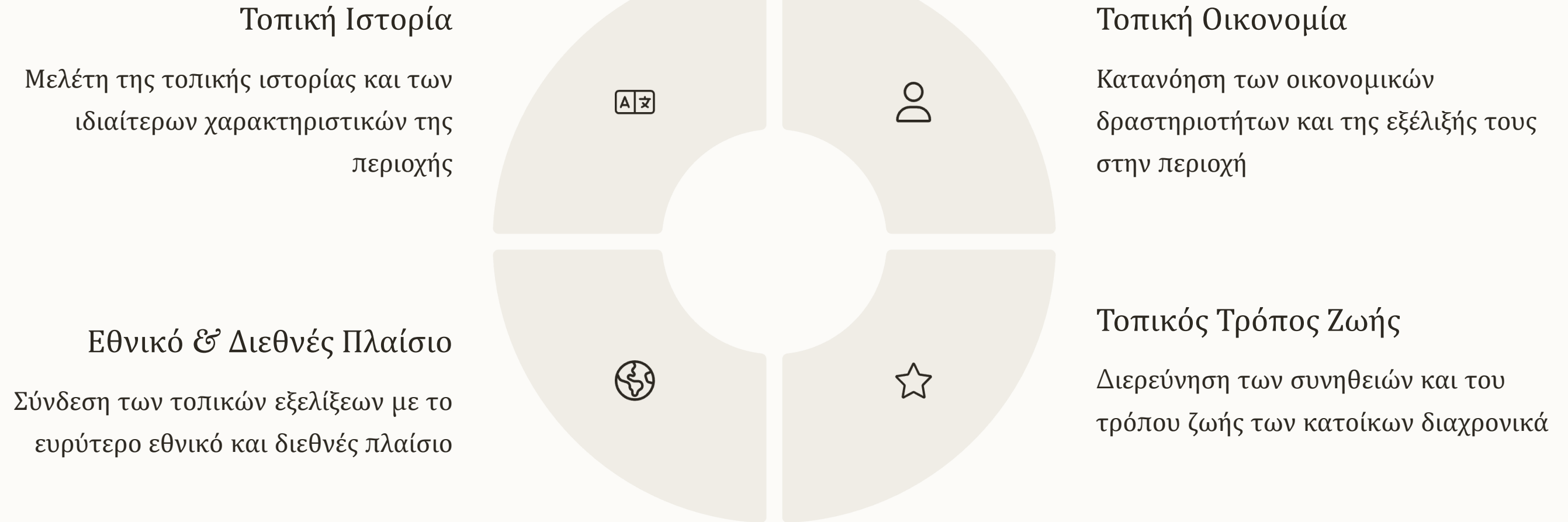
Ανάπτυξη δεξιοτήτων έρευνας και κριτικής αξιολόγησης των πληροφοριών.

Μελέτη Βιομηχανικού Μνημείου

Στόχος: Να εντοπίζουν και να περιγράφουν οι μαθητές τον λειτουργικό μετασχηματισμό ενός βιομηχανικού μνημείου της συγχρονίας από μύλο με ποικίλους μηχανισμούς λειτουργίας σε πνευματικό πολυκέντρο και ακολούθως σε τουριστικό σημείο αναφοράς για όλη την Ελλάδα.

Σύνδεση Τοπικής και Ευρύτερης Ιστορίας

Να συνδέουν την τοπική ιστορία και οικονομία και τον τοπικό τρόπο ζωής με τον περιφερειακό, εθνικό και τον διεθνή.

Να είναι σε θέση να περιγράψουν τη γενιά τους ως «παιδί της εποχής τους» και να τη μεταθέσουν σε παλαιότερες ιστορικές εποχές.

Προτάσεις και Δράσεις για τον Μύλο Ματσόπουλου

Μετασχηματιστικές Χρήσεις

Να αρθρώσουν προτάσεις για περαιτέρω μετασχηματιστικές χρήσεις του Μύλου Ματσόπουλου.

- Διερεύνηση νέων δυνατοτήτων αξιοποίησης
- Σύνδεση με σύγχρονες ανάγκες της κοινότητας
- Ανάπτυξη καινοτόμων ιδεών για τη χρήση του χώρου

Προστασία και Διαφύλαξη

Να αναλάβουν την ευθύνη της άρθρωσης προτάσεων και εκστρατείας για τη διαφύλαξη της καθαριότητας του χώρου του μνημείου και την προστασία από ενδεχόμενους βανδαλισμούς.

- Σχεδιασμός δράσεων ευαισθητοποίησης
- Οργάνωση εθελοντικών ομάδων καθαρισμού
- Ανάπτυξη προτάσεων για την προστασία του μνημείου

Πρακτικές Πληροφορίες Υλοποίησης

Επιλογή Μνημείου

Για οικονομία χρόνου και πόρων ο Μύλος του Ματσόπουλου μπορεί να αποτελέσει πιο εύκολη επιλογή για τα σχολεία της πόλης, ενώ για τα πιο απομακρυσμένα σχολεία, αν τον επέλεγαν, θα απαιτούσε μετακίνηση με λεωφορείο στο πλαίσιο διδακτικής επίσκεψης.

Ψηφιακοί Πόροι

Θα αξιοποιηθεί ο ψηφιακός χώρος του διαδικτύου.

Τοπικά Μνημεία

Θα ήταν προτιμητέο ένα μνημείο σε κοντινή απόσταση από το κάθε σχολείο, όχι μόνο για λόγους ευκολίας αλλά γιατί θα είχε ειδικότερο βάρος για τους μαθητές, οι οποίοι συνάμα θα μπορούσαν να εντάξουν στις δράσεις τους την υιοθεσία του μνημείου.

Φάσεις Υλοποίησης

Το παρόν υλικό παρουσιάζει τις φάσεις υλοποίησης ενός εκπαιδευτικού προγράμματος που αφορά τη μελέτη της τοπικής ιστορίας των Τρικάλων, με ιδιαίτερη έμφαση στον μύλο του Ματσόπουλου. Το πρόγραμμα διαρθρώνεται σε τρεις βασικές φάσεις: τη Διερεύνηση, την Προετοιμασία/Σχεδιασμό και την Υλοποίηση, με συγκεκριμένο αριθμό διδακτικών ωρών για κάθε φάση.

Διερεύνηση (2-5 διδακτικές ώρες)

Οι μαθητές/τριες συζητούν τι γνωρίζουν για την ευρύτερη περιοχή των Τρικάλων και την ίδια την πόλη και το παρελθόν της. Με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού, οργανώνουν ερωτήματα για την τοπική ιστορία, όπως: Πότε ιδρύθηκε η πόλη; Από ποιες φάσεις πέρασε μέχρι σήμερα; Πώς εξελίχθηκε η οικονομία της; Ποιες ήταν οι φάσεις διαμόρφωσης της ευρύτερης περιοχής κατά το παρελθόν; Πώς μπορούν να αποκτήσουν γνώσεις για το παρελθόν; Ποιον ρόλο διαδραμάτισε η αγροτική παραγωγή στη διαμόρφωση του οικιστικού τοπίου; Τι είναι ένας μύλος και ποιες ανάγκες ικανοποιεί.

Βοηθητικό υλικό για τη Σύγχρονη Ιστορία: Για το συγκεκριμένο μνημείο αλλά γενικότερα για τα μνημεία της ευρύτερης περιοχής των Τρικάλων μπορεί να αξιοποιηθεί το βιβλίο του Θεόδωρου Α. Νημά «Ιστορία και μνημεία των επαρχιών Τρικάλων και Καλαμπάκας. Από την Αρχαιότητα μέχρι σήμερα», Θεσσαλονίκη: Σταμούλης 2018.

Προετοιμασία/Σχεδιασμός (1-4 διδακτικές ώρες)

Οι μαθητές σχεδιάζουν το πρόγραμμα με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού:

1 Κατανομή ομάδων και ρόλων

Ιστορικοί, γεωγράφοι, αγρότες, μηχανικοί, φωτογράφοι, δημοσιογράφοι.

2 Καταγραφή σχεδιαζόμενων ενεργειών

Παρατήρηση της περιοχής στην οποία βρίσκεται ο μύλος του Ματσόπουλου, συστηματική παρατήρηση και διεξοδική καταγραφή των χαρακτηριστικών του μύλου, επίσκεψη στην έδρα φορέων που σχετίζονται με την Ιστορία, όπως τα Γενικά Αρχεία του Κράτους-Αρχεία Νομού Τρικάλων και η βιβλιοθήκη του ΦΙΛΟΣ Τρικάλων) και αναζήτηση σχετικού υλικού.

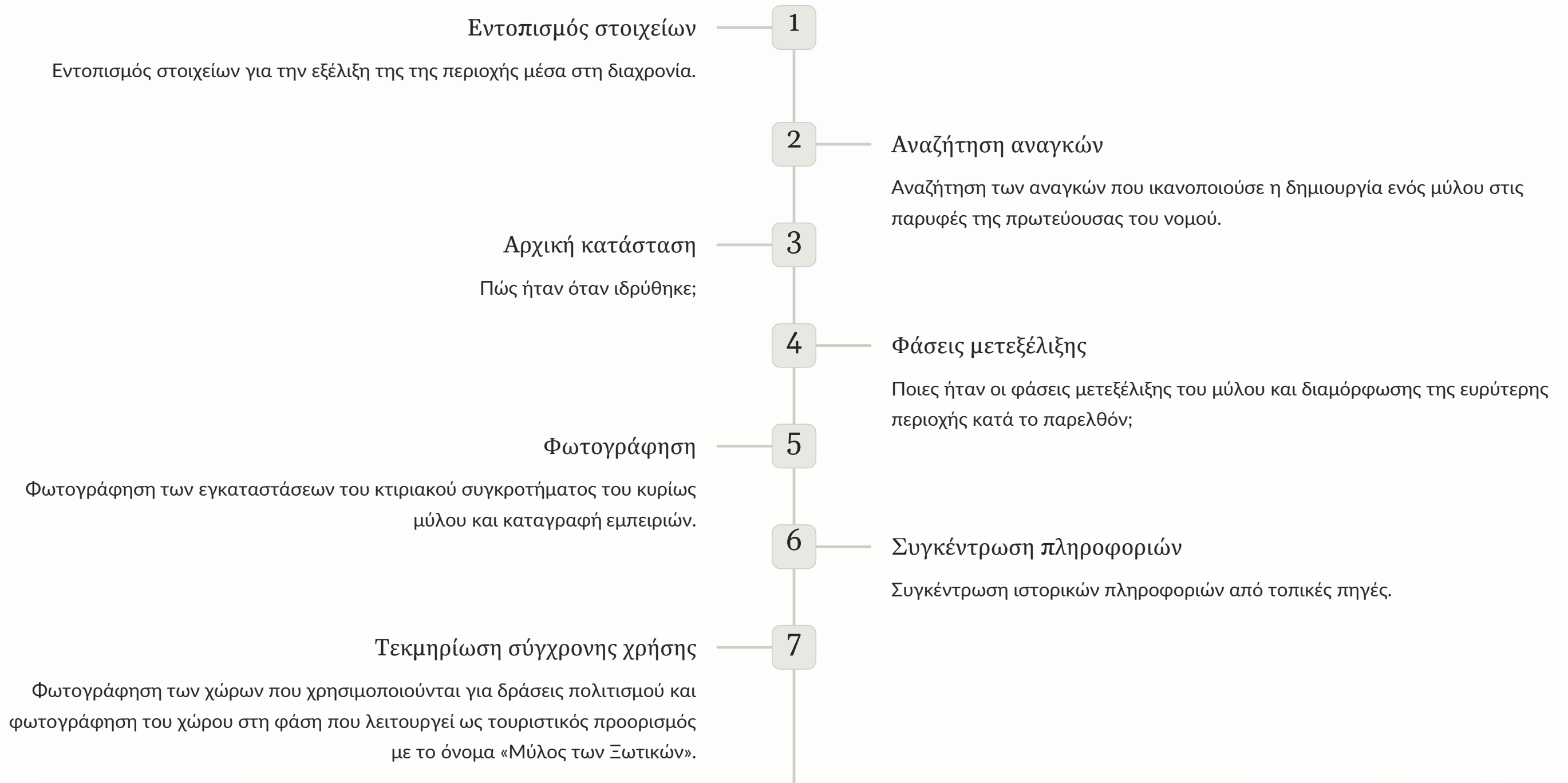
3 Προγραμματισμός επαφών

Επαφές με φορείς και πρόσωπα που έχουν μελετήσει την γενική και την τοπική ιστορία και μπορούν να λειτουργήσουν ως πληροφορητές.

4 Προετοιμασία υλικού

Άδειες μετακίνησης, φωτογραφικές μηχανές, τετράδια, κλπ.

Υλοποίηση (4-8 διδακτικές ώρες)

Επικοινωνία-Διάχυση (2-5 διδακτικές ώρες)

Οι μαθητές/τριες μπορούν:

- Να γράψουν μια σύντομη αλλά πλήρη ιστορία του μύλου και να δημιουργήσουν μια πολυμεσική παρουσίαση την οποία θα παρουσιάσουν στη σχολική κοινότητα και θα την αναρτήσουν στο ιστολόγιο -ενδεχομένως σε ad hoc ιστολόγιο- και στην επίσημη ιστοσελίδα του σχολείου.
- Να σχεδιάσουν το μνημείο στον Η/Υ και να κάνουν τρισδιάστατη εκτύπωσή του.
- Να συντάξουν δελτίο τύπου για να κοινοποιήσουν τα συμπεράσματά τους στα τοπικά ΜΜΕ, έντυπα και ψηφιακά.
- Να προσφέρουν το ψηφιοποιημένο υλικό στον Δήμο Τρικκαίων για χρήση του στις δημόσιες σχέσεις του.
- Να εξετάσουν το ενδεχόμενο συμμετοχής σε κάποιο μαθητικό συνέδριο.

Αναστοχασμός (1-3 διδακτικές ώρες)

Οι μαθητές/τριες απαντούν σε ερωτήσεις σχετικά με:

Γνώσεις τοπικής ιστορίας

Τις γνώσεις που απέκτησαν για την τοπική ιστορία μέσω της δράσης που ανέπτυξαν.

Μεθοδολογία εργασίας

Τους τρόπους που εργάστηκαν.

Σύνδεση με ευρύτερη ιστορία

Τον τρόπο με τον οποίο συνδέεται η τοπική ιστορία, όπως την μελέτησαν, με την ευρύτερη ιστορία, όπως τη διδάσκονται στο σχολείο.

Διαχείριση αποτελεσμάτων

Τους τρόπους με τους οποίους διαχειρίστηκαν και αξιοποίησαν το αποτέλεσμα της εργασίας τους.

Επιπλέον, οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται σχετικά με:

- Τον τρόπο με τον οποίο η εργασία που υλοποίησαν στην τοπική ιστορία σχετίζεται με άλλα γνωστικά αντικείμενα (π.χ. γεωγραφία, φυσική, γεωμετρία κ.λπ.).
- Τις αλλαγές που παρατηρούν στον τρόπο παρατήρησης του περιβάλλοντος και την αντίληψη του εαυτού τους και του κόσμου.
- Τις ενδεχόμενες αλλαγές που θα πρότειναν όσον αφορά σε όλα τα στάδια υλοποίησης του προγράμματος.

Σημείωση για την υλοποίηση του σεναρίου

Το σενάριο προβλέπεται να υλοποιηθεί σε κατ' ελάχιστον 10 διδακτικές ώρες, με τη δυνατότητα επέκτασης. Στα διάφορα στάδια υλοποίησής του έχουμε δώσει χρονική ελαστικότητα, ώστε οι εκπαιδευτικοί που θα το υλοποιήσουν να έχουν τη δυνατότητα να προσαρμόσουν τον χρόνο κατά το δοκούν.